

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	G. Timmerman	Datum	21 december 2018
Doorkiesnummer	030 – 28 63655	Ons kenmerk	5840890/20181218
E-mail	t.timmerman@utrecht.nl	Onderwerp	Startdocument 'Naar een passend Depot voor het Centraal Museum en Erfgoed'
Bijlage(n)	–	Beleidsveld	Cultuur

Geachte leden van de raad,

In de Voorjaarsnota 2018 heeft u € 750.000 beschikbaar gesteld voor de voorbereidingskosten voor een nieuw depot en € 750.000 voor de tijdelijke kosten die gemoeid zijn met de huur van extra ruimte door het Centraal Museum en Erfgoed verspreid over 3 jaar. Op 18 december 2018 stelden we het startdocument 'Naar een passend depot voor het Centraal Museum en Erfgoed' vast. Het startdocument legt de condities en de aanpak vast waaronder de gemeente meewerkt aan de zoektocht naar een passend depot voor het Centraal Museum en Erfgoed. Het geeft inzicht in meerwaarde van de samenwerking tussen het Centraal Museum en Erfgoed en de trends en ontwikkelingen op het gebied van museale depots. Het startdocument biedt tevens een overzicht van de vragen die uitgewerkt moeten worden voor het vervolg.

Achtergrondinformatie

Het Centraal Museum is één van de culturele trekkers waar Utrecht trots op is (Coalitieakkoord 2018–2022). Ze is het oudste stedelijk museum van Nederland met een bijna twee eeuwen rijke geschiedenis en een eigen unieke kracht. In het beleid dat gevoerd wordt, staan de verbinding met Utrecht, het publiek, samenwerking en kennisdeling met andere partners, een goed rentmeester zijn voor de collecties en een gezonde zakelijke balans als cultureel ondernemer centraal. Het Centraal Museum wil Utrecht verrijken (Meerjarenbeleidsplan Centraal Museum 2017–2020). *“In het centraal museum word je verrijkt door kunst & cultuur uit de wereld van Utrecht”*. De nieuwe artistiek directeur, Bart Rutten, scherpt het profiel van het museum aan en geeft de collectie en de programmering een kwaliteitsimpuls. In november 2018 kende het Mondriaanfonds op basis van de ‘overtuigende en heldere visie van het museum’ een meerjarige bijdrage aan het collectieprogramma toe. Het Centraal Museum groeit mee met de groei van de stad. Het aantal bezoekers steeg van 135.000 in 2012 naar 318.000 bezoekers in 2017. In april 2016 is het museum heropend na een ingrijpende herinrichting van 3 jaar. Het Museumkwartier biedt voldoende ruimte om de ambities van het Centraal Museum de komende jaren te verwezenlijken.

De collectie van het Centraal Museum, omvat inmiddels zo’n 60.000 objecten. Ongeveer 38.000 objecten zijn in eigendom van de gemeente, ruim 15.000 objecten zijn in bruikleen van Mercis (het zakelijk agentschap van Dick Bruna), circa 10.000 van de Stichting Rietveld Schröderarchief, en de rest van overige bruikleengevers (veelal stichtingen en kerken). Voor het beheer van de gemeentelijke collectie is bij de verzelfstandiging in 2012 een collectiebeheerovereenkomst afgesloten. De collecties worden momenteel bewaard in het depot in het Werkspoorkwartier, waar ook de gemeentelijk en

Datum 21 december 2018
Ons kenmerk 5840890/20181218

provinciale Erfgoeddepots zijn ondergebracht. Het depot is sinds 1996 in gebruik en is eigendom van de gemeente (zie bijlage 2 besluidhistorie). In ruimtelijke zin is meer dan 90% van het depotgebouw in gebruik voor de gemeentelijke collectie.

Bewaaromstandigheden voldoen niet meer

Al voor de verzelfstandiging van het Centraal Museum in 2012 is door een nulmeting geconstateerd dat het depot niet meer voldoet op basis van de erfgoedinspectienormen. Het museum heeft dit in 2015 formeel gemeld bij de gemeente. Het depot is vol en voldoet klimatologisch en technisch niet meer aan de eisen rond museaal depotbeheer (ARBO-eisen, klimaatregeling). Het risico op onherstelbare schade aan onvervangbaar eigendom van de gemeente Utrecht neemt toe, het langdurig beheer van collecties van externen staat onder druk evenals het uitwisselen van collectiestukken tussen musea. De technische staat van het pand vergt grootschalig onderhoud (vervangen dak, aanpassingen buitengevel) dat, in overleg tussen de eigenaar en huurder is uitgesteld tot nadere besluitvorming over het depot. Deze onontkoombare investering maakt dat nader onderzoek naar een passend depot gewenst is.

Het Centraal Museum wil het profiel van het museum verder verscherpen en de collectie en de programmering een kwaliteitsimpuls geven (zie bijlage 1.b Achtergrondinformatie). Een professioneel en goed geoutilleerd depot is hiervoor noodzakelijk, ook omdat dit het museum in staat stelt om langjarige bruiklenen zoals de collecties van Bruna en Rietveld binnen te halen. Daarmee blijven de iconen van de stad behouden voor de stad.

Sinds de uitbreiding van het depot in 2009 is het gemeentelijke Erfgoeddepot op dezelfde locatie in het Werkspoorkwartier gehuisvest. De gemeente (via afdeling Erfgoed heeft een wettelijke plicht om vondsten te archiveren. Door de groei van de stad, groeit de erfgoedcollectie. Omdat het Erfgoeddepot inmiddels vol zit, huurt de gemeente nu elders extra ruimte. Het pand huisvest daarnaast het Erfgoeddepot van de Provincie Utrecht. In 2019 wordt de gemeentelijke Verordening op de Archeologische Monumentenzorg geactualiseerd. Parallel hieraan werken we aan de visie op het Erfgoedbeleid in relatie tot het depot.

Ervaringen elders

Het is gebruikelijk dat overheden musea subsidiëren en investeren in depots van musea. Zo bouwde de gemeente Amsterdam depots voor het Amsterdam Museum en het Stedelijk Museum, draagt de gemeente Rotterdam 60 miljoen bij aan het collectiegebouw van het Museum Boijmans van Beuningen en investeerden ook de gemeenten Arnhem, Groningen, Haarlem, Breda en Dordrecht, net als Utrecht, in (plannen voor) nieuwe museale depotvoorzieningen. Het gemeentemuseum Den Haag heeft haar depot onder het museum en besteedt ruim 4,5 miljoen (de helft van haar kunstenplansubsidie) aan de behoud- en beheertaak van het gebouw en de collecties¹.

Aanpak

Er is in opdracht van het Centraal Museum een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar het verbeteren van het huidige depot, het in gebruik nemen van een ander bestaand gebouw of een nieuw te bouwen museumdepot (zie bijlage 1a). De uitkomsten van dit onderzoek zijn in 2017 aangeboden aan de gemeente Utrecht. Dit vormde de basis voor het beschikbaar stellen van de financiële middelen bij de Voorjaarsnota 2018. In de startnotitie 'naar een passend depot voor het Centraal Museum en Erfgoed' (zie bijlage 1) zijn de criteria vastgesteld, die voor de gemeente leidend zijn in de zoektocht naar een passend depot. Een zwaarwegend criterium hierbij is, dat er gestreefd wordt naar zo min mogelijk meerkosten ten opzichte van de huidige situatie. Daarbij is het goed om te weten, dat, ook als het depot niet wordt uitgebreid, het uitgestelde groot onderhoud zorgt voor noodzakelijke structurele verbeteringen aan het pand, die conform de Kaderbrief Vastgoed, worden doorberekend in de kostprijsdekkende huur. De Utrechtse Vastgoedorganisatie raamt deze kosten op basis van het haalbaarheidsonderzoek op € 6,2 miljoen. Het Centraal Museum (subsidierelatie via Culturele Zaken) heeft onvoldoende middelen beschikbaar om de extra kosten, die gepaard gaan met de noodzakelijke

¹ Collectieplan Gemeentemuseum Den Haag, 2015

Burgemeester en Wethouders

Datum 21 december 2018
Ons kenmerk 5840890/20181218

verbetering van het depot te dekken en zal hiervoor een beroep doen op de gemeente. Ook voor de extra kosten van de afdeling Erfgoed moet nog dekking gevonden worden.

Wij werken stapsgewijs toe naar een passende oplossing voor het depot van het Centraal Museum en Erfgoed, waarbij we meer inzicht willen geven in de noodzaak van een ander en groter depot, duidelijk in beeld willen brengen wat de voor- en nadelen van de verschillende varianten zijn (bijv. splitsing van het depot en het behouden van de gewenste samenwerking tussen Centraal Museum en Erfgoed) en differentiatie aanbrengen tussen eisen, op basis van wettelijke taken of (inter)nationaal geldende normen, en wensen.

Met het opstellen van het startdocument is hierin een eerste stap gezet. In het startdocument is tevens een aantal onderzoeksvragen benoemd, die beantwoord moeten worden, voordat een volgende stap gezet kan worden. Deze vragen hebben betrekking op:

1. het Programma van Eisen voor een passend depot

Wij vinden het van belang dat een onafhankelijke deskundige in een second opinion een oordeel geeft over de programma's van Eisen van het Centraal Museum en Erfgoed (gezaamenlijk ca. 8400 m2 VVO). We vragen een oordeel over de onderbouwing van de eisen en wensen en de ontwikkeling in de tijd in relatie tot de wettelijke eisen, de groei van de stad en de geformuleerde ambities. Deze eisen vloeien voort uit de visie van beide organisaties, zodat er een samenhangend beeld ontstaat over het programma, de functies en het nut en de noodzaak van de invulling van de gezamenlijke depotfunctie.

2. de partijen, die samen kunnen werken in een depot.

De huidige locatie biedt huisvesting voor het depot van het Centraal Museum en de gemeentelijke en provinciale Erfgoeddepots. Wellicht zijn er andere gemeentelijke dan wel regionale of nationale depots, die ook huisvesting zoeken. Het Universiteitsmuseum lijkt hierbij een mogelijke samenwerkingspartner. Samenwerking met meerdere partijen biedt wellicht efficiencyvoordelen, zoals ook de samenwerking tussen Centraal Museum en Erfgoed de afgelopen jaren heeft geleerd.

3. de mogelijke locaties, die in beeld komen voor een passend depot.

Naast een analyse van de mogelijkheden van de huidige locatie brengen we in beeld of het mogelijk is om het depot te splitsen (deel van de collectie verder weg gehuisvest op een goedkopere locatie, ander deel huisvesten in de regio). We onderzoeken hoe andere musea hiermee omgaan, bijv. in het nieuw te realiseren CollectieCentrumNederland (CCNL, collecties Rijksmuseum, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Nederlands Openluchtmuseum, Paleis het Loo) en het museum Boijmans van Beuningen.

Op basis van de uitkomsten van de onderzoeksvragen worden de varianten gewogen aan de eisen en wensen en wordt een aantal scenario's verkend. Hierbij benutten we tevens de lessen we kunnen leren van de ervaringen van andere steden.

Voorstel vervolg

Wij hopen u in het voorjaar van 2019 de antwoorden op de onderzoeksvragen te presenteren met een aantal scenario's om verder uit te werken. Op basis van de uitwerking wordt een voorkeursscenario voorgesteld, waarvoor we een investeringsbeslissing voorbereiden. De ontwikkeling van de huidige locatie en de financiële consequenties worden in deze scenario's meegenomen. Wij streven naar besluitvorming over het voorkeursscenario en de bijbehorende investeringsbeslissing bij de Voorjaarsnota 2020.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Burgemeester en Wethouders

Datum 21 december 2018
Ons kenmerk 5840890/20181218

Bijlagen:

Startdocument 'Naar een passend depot voor het Centraal Museum en Erfgoed' met bijlagen

- a. Haalbaarheidsonderzoek Depot Centraal Museum – maart 2017.
- b. Achtergrondinformatie – november 2018
 - i. De betekenis van het Centraal Museum voor de stad
 - ii. Het depot: meer dan een bewaarplaats
 - iii. De collecties in het Depot
 - iv. Veel gestelde vragen over het Depot